

HOVRÄTTEN FÖR
NEDRE NORRLAND

Rotel 1:2

DOM
2010-02-25
Sundsvall

Mål nr
T 780-08

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hudiksvalls tingsrätts dom 2008-06-03 i mål T 1505-05, se bilaga A

KLAGANDE

Staten genom Kammarkollegiet
Box 2218
103 15 Stockholm

Ombud: Avdelningsdirektör Erland Törngren
Kammarkollegiet
651 80 Karlstad

MOTPART XXXXXX

XXXXXX XXXXXXXXX, XXXXXXXX-XXXX
Färila

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat Catharina Tholin
Advokaten Catharina Tholin AB
Trädgårdsgatan 23
852 32 Sundsvall

SAKEN

Trafikskadeersättning

HOVRÄTTENS DOMSLUT

Hovrätten fastställer tingsrättens dom.

Chatarina Tholins ersättning enligt rättshjälpslagen för arbete fastställs till 85 050 kr,
varav 17 010 kr utgör mervärdesskatt.

Staten ska ersätta XXXXXX XXXXXXXX rättshjälpskostnader med 89 500 kr.

Dok.Id 58027

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 170 851 03 Sundsvall	Södra Tjårgatan 2	060-18 68 00 E-post: hovratten.nedrenorrland@dom.se www.hovrattenfornedrenorrland.se	060-18 68 39	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Staten har yrkat att Xxxxxx Xxxxxxx talan ogillas, att staten befrias från skyldigheten att ersätta Xxxxxx Xxxxxxxx rättegångskostnader vid tingsrätten och att Xxxxxx Xxxxxxxx i stället förpliktas att ersätta statens rättegångskostnader där.

Xxxxxx Xxxxxxxx har motsatt sig ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

UTREDNINGEN I HOVRÄTTEN

Parterna har till stöd för sin talan i hovrätten åberopat samma grunder och anfört samma omständigheter som vid tingsrätten.

I hovrätten har samma utredning som vid tingsrätten lagts fram, varvid de vid tingsrätten hörda personerna har hörts på nytt.

Vid de förnyade förhören har lämnats i allt väsentligt samma uppgifter som antecknats i tingsrättens dom med följande ändrade uppgifter och tillägg.

Xxxxxx Xxxxxxxx : När hon kom tillbaka till arbetet efter sjukskrivning och semester den 13 augusti 1996 kunde hon ”gömma sig” på det egna arbetsrummet, som även låg nära en toalett. På luncherna gick hon hem och vilade. Efter att hon varit föräldraledig till den 20 juli 1998 försökte hon arbeta heltid. Arbetsplatsen hade då gjorts om till kontorslandskap, vilket var väldigt jobbigt för henne. Redan den 1 augusti 1998 gick hon därför ned till 50 procents arbetstid. – 2001 eller 2002 började hon cykelträna i lugn takt och med låg intensitet. Eftersom det inte gick särskilt bra – hon fick ont i hela ryggraden och smärtan strålade ut i stortår och fingrar – gjorde hon det inte så ofta. – De sköldkörtelprover som togs på henne 2003 var bra. Det var först efter operationen 2004 som sköldkörteln började växa.

Charlotte Sachs: Hon gör alltid sina sambands- och invaliditetsbedömningar utifrån accepterad och beprövad medicinsk vetenskap till skillnad från Gunilla Bring som baserar sin framställning om whiplashskador utifrån sin personliga uppfattning. Enligt den s.k. traumatiska principen har personer som drabbas av en akut skada såsom whiplash (nackstukning) störst besvär direkt efter skadehändelsen för att sedan i vissa fall ha mindre omfattande kvarstående besvär. De besvär som således kan kvarstå efter en whiplashskada är framförallt nackvärk. Dagen efter att man drabbats av en sådan skada brukar vara värst vad avser rörligheten. – Utifrån sin egen bedömning av skadehändelsen synes XXXXXX XXXXXXXXXX ha drabbats av ett förhållandevis lindrigt våld vid trafikolyckan. Hon bedömer att besvären kan graderas som WAD 1. Bensvagheter är inte ett relevant symptom vid nackstukning. Om ledband i nacken gått av skulle även bitar av kotor ha följt med, vilket hade syns vid röntgenundersökningarna. Brustna ledband i nacken leder dessutom till intensivvård, sannolikt med respirator, eller till att patienten avlider. Inget av det XXXXXX XXXXXXXXXXXX gjort under åren 1996 till 2003 hade således varit möjligt med de skador XXXXXX XXXXXXXX hävdar att hon haft. XXXXXXX XXXXXXXX besvär kan i stället förklaras delvis av det funktionella tillstånd som hon diagnosticerades för på Akademiska Sjukhuset i Uppsala men även av sitt allmänna dåliga hälsotillstånd innefattande fibromyalgi, giftstruma och ländryggvärk. XXXXXX XXXXXXXX förändrade besvär med förlamning som kommer och går stämmer väl överens med diagnosen funktionellt tillstånd till skillnad från förlamning som har organisk orsak där besvären är konstanta. Den som drabbas av giftstruma kan uppvisa besvär såsom oro, ångest, hjärtklappning, finvågiga skakningar i händerna och i vissa fall ögonbesvär.

Gunilla Bring: I det kroniska skedet av en whiplashskada är nackvärken inte det dominerande besväret. Sådana besvär som kan uppkomma på grund av överproduktion av sköldkörtelhormon, såsom viktnedgång, svettningar, darrningar, hjärtklappning och glosögdhet, torde ha ”drunknat” i XXXXXX XXXXXXXX övriga besvärsbild. – Hon har aldrig undersökt XXXXXX XXXXXXXX men kan ha pratat med henne innan hon skrev sitt sakkunnigutlåtande.

Bengt Lind: Det krävs en kraft om 200 – 210 newtonmeter för att alarligament ska gå av. Han ifrågasätter att Abbas Montazem kan ha sett det som finns angivet om interoperativa fynd i dennes operationsberättelse från den 25 augusti 2004. Abbas Montazem kan bl.a. inte ha sett Xxxxxx Xxxxxxxx alarligament vid operationen. Denne borde inte heller ha kunnat se rupterade ledkapslar i C1/C2 på grund av att dessa torde ha varit täckta av ärrbildningar. – Han har under sina yrkesverksamma år endast mött tre patienter som haft diagnosen funktionell pares.

Erland Lysell: Efter en nackstukning är det vanligast att besvären klingar av efter en tid. Han har aldrig sett långtidsförsämring efter en sådan skada. För att i sin bedömning av orsakssambandet kunna beakta de uppgifter som personer i Xxxxxx Xxxxxxxx omgivning lämnat om hennes hälsotillstånd för tiden mellan 1996 och 2003 vill han själv höra vad de har att säga.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Som tingsrätten konstaterat är den tvistiga frågan i målet om det finns ett orsakssamband mellan de skador som Xxxxxx Xxxxxxxx ådrog sig vid trafikolyckan i juni 1996 och de besvär hon haft och till viss del fortfarande har. Xxxxxx Xxxxxxxx har bevisbördan för att det finns ett sådant samband och har att göra klart mer sannolikt att hennes besvär beror på trafikolyckan än att besvären skulle ha funnits oberoende av trafikolyckan.

Hovrätten anser att frågan om samband kan bedömas utifrån kriterierna hälsotillståndet före olyckan, graden av våld eller trauma vid olyckan, symptomdebut i anslutning till olyckan, kontinuitet i besvären och konkurrerande skadeorsaker. Vid bedömningen av vissa av dessa kriterier bör sådana allmänna omständigheter beaktas som exempelvis att ett visst symptom eller sjukdomsförlopp är mycket vanligt eller mycket ovanligt. Bedömningen kan dock inte enbart begränsas till en sådan sannolikhetsbedömning grundad på vad som rent allmänt förekommer vid skador av ett visst slag. Även skador som t.ex. har ett förlopp som inte är medicinskt förväntat måste således kunna ersättas

om det i det enskilda fallet är klart mer sannolikt att vissa besvär orsakats av skadan än av andra orsaker.

Hälsotillståndet före olyckan

Därvid kan inledningsvis konstateras att utredningen inte visat annat än att XXXXXX XXXXXXXX var fullt frisk innan olyckan så när som på ett medfött höftfel, vilket emellertid saknar betydelse för bedömningen av den aktuella sambandsfrågan.

Graden av våld eller trauma vid olyckan

I målet har redovisats olika synpunkter på hur trafikolyckan egentligen gått till. Den enda utredning som presenterats i frågan har bestått av XXXXXX XXXXXXXX uppgifter och den skadeanmälan som fylldes i av henne och föraren av den bil som hon kolliderade med. Av skadeanmälan går det inte att utläsa exakt hur kollisionen gick till eller vilken bil som kördes in i den andra. Vidare saknas uppgift om den andra bilens hastighet. Den redogörelse som XXXXXX XXXXXXXX har lämnat angående olyckan – att hon sedan hon påbörjat en vänstersväng och passerat mittlinjen på den gata hon skulle ut på blev påkörd snett bakifrån – motsägs dock inte av skadeanmälan. Hovrätten finner därmed att hennes uppgifter om hur olyckan gått till kan läggas till grund för bedömningen av om det våld eller trauma som orsakats av olyckan varit så allvarligt att detta i och för sig skulle kunna vara tillräckligt för att orsaka XXXXXX XXXXXXXX en whiplashskada. Gunilla Bring har uppgett att det rotationsvåld som uppkommer vid en sådan kollision som XXXXXX XXXXXXXX beskrivit är så starkt att det utan tvekan kunnat medföra en sådan skada. Hon har även uppgett att det förhållandet att XXXXXX XXXXXXXX är kvinna och var helt oförberedd på kollisionen medfört en ökad risk för att en sådan skada skulle kunna uppkomma. Med hänsyn till dessa uppgifter bedömer hovrätten att graden av våld eller trauma vid trafikolyckan varit av sådan art att XXXXXX XXXXXXXX i och för sig har kunnat åsamkas en whiplashskada.

Symptomdebut i anslutning till olyckan

Xxxxxx XXXXXXXXXXX har uppgett att hon direkt efter olyckan hade ont i nacken och huvudet, mådde illa, var yr och kände sig allmänt konstig. Att hon uppvisade dessa symptom i anslutning till olyckan framgår av Mikael Olssons berättelse om deras resa till Falun samma dag. Även Per Norberg har vittnat om att Xxxxxx XXXXXXXXXXX hade väldigt ont i nacken när han träffade henne på olycksdagens kväll. Av sammanfattande journalanteckning från Hudiksvalls sjukhus för perioden den 27-30 juni 1996, då Xxxxxx XXXXXXXXXXX var inlagd på sjukhuset, framgår att hon ett dygn efter olyckan angav att hon hade smärtor i halsryggraden med domningskänsla och kraft- och känslenedsättning i höger arm. I journalanteckning över det återbesök hon gjorde den 4 juli 1996 angavs bl.a. att hon fortfarande var stel och öm i nacken. Hon sjukskrevs t.o.m. den 14 juli samma år. Med beaktande av det anförda finner hovrätten det vara visat att Xxxxxx XXXXXXXXXXX uppvisat symptom som debuterat i direkt anslutning till olyckan och som är karakteristiska för skador som kan uppkomma efter en sådan olycka.

Kontinuitet i besvären

Vid bedömningen av frågan om Xxxxxx XXXXXXXXXXX kan anses ha haft kontinuerliga kvarstående besvär efter olyckan konstaterar hovrätten inledningsvis att den skriftliga bevisningen i målet – där journalanteckningar från juli 1996 till oktober 2003 saknas – inte ger stöd för att så är fallet. Hovrätten finner dock, i likhet med tingsrätten, att Xxxxxx XXXXXXXXXXX uppgifter om att hennes besvär kvarstod under och efter sommaren 1996, att besvären tilltog i vart fall från 1997 och framåt samt att hennes personlighet förändrades till följd av besvären vinner ett betydande stöd av de iakttagelser och upplevelser av henne som hennes make, väninna och före detta arbetskamrater gjort och haft. Hovrätten delar även tingsrättens bedömning att det saknas skäl att betvivla Xxxxxx och Xxxx XXXXXXXXXXX uppgifter om att Xxxxxx XXXXXXXXXXX drabbades av svimningsattacker före, under och efter hennes två sista graviditeter. Utredningen visar vidare att hon haft förhållandevis hög frånvaro från sitt arbete från hösten 1996 fram till att hon blev helt sjukskriven i oktober 2003. Det kan framstå som anmärkningsvärt

att Xxxx Xxxxxxxx sökte läkarvård för sina besvär under dessa sju år och det kan även ifrågasättas hur hon klarade av att ta hand om sina barn under föräldraledigheterna samt att genomföra träningspass i form av spinning. Hovrätten finner emellertid att Xxxxxx Xxxxxxxx gett godtagbara förklaringar till dessa frågeställningar; nämligen att hon inte sökte läkarvård på grund av att en läkare uppmanat henne att lära sig leva med besvären och att andra läkare sammankopplade besvären med hennes graviditeter, att hon klarade av att ta hand om barnen eftersom hon fick stor hjälp av sin make, sina föräldrar, sin svärmor och sin väninna samt att hon, trots att det gjorde ont, försökte cykelträna i lugn takt på grund av att hon av arbetsterapeut och sjuksköterska rekommenderats att stärka sin muskulatur för att komma till rätta med besvären.

Mot bakgrund av det anförda finner hovrätten, i likhet med tingsrätten, att det är visat att Xxxxxx Xxxxxxxx alltifrån dagen för trafikolyckan av och till med viss kontinuitet lidit av de besvär som hon beskrivit under åren 1996 till 2003. Att Xxxxxx Xxxxxxxx haft kontinuerliga besvär från oktober 2003 och framåt får anses vara ostridigt i målet även om det råder tvist om vari dessa besvär består och vad som orsakat desamma. Hovrätten finner inte skäl att ifrågasätta Xxxxxx Xxxxxxxx uppgifter om vilka besvär som plågat henne under denna tid. Utredningen, som i denna del även består av skriftlig bevisning, har således visat att Xxxxxx Xxxxxxxx besvär förvärrades med tiden och att hon fram till operationen den 25 augusti 2004 hade de intermittenta besvär som finns antecknade i tingsrättens domslut.

Konkurrerande skadeorsaker

Vad slutligen avser frågan om eventuella konkurrerande skadeorsaker har staten gjort gällande att Xxxxxx Xxxxxxxx besvär skulle kunna vara orsakade av hennes allmänt dåliga hälsotillstånd som omfattar diagnoserna fibromyalgi, sköldkörtelbesvär och ländryggvärk, men med största sannolikhet beror på ett funktionellt tillstånd som hon diagnosticerats för vid Akademiska sjukhuset i Uppsala. Någon utredning om att fibromyalgi, sköldkörtelbesvär och ländryggvärk skulle kunna ge upphov till den besvärsbild som Xxxxxx Xxxxxxxx uppvisat har inte presenterats. Hovrätten bortser

därför från den förklaringen. Till stöd för att Xxxxxx XXXXXXXX besvär skulle kunna bero på ett funktionellt tillstånd talar att man vid de undersökningar som gjorts av henne vid sjukhusen i Hudiksvall och Uppsala inte funnit några organiska orsaker till hennes besvär. Dessutom har Charlotte Sachs uppgett att Xxxxxx XXXXXXXX symptombild med intermittent förlamning stämmer väl med ett funktionellt tillstånd till skillnad från förlamning som har organisk förklaring där besvären är konstanta. Hon har uppgett att de intermittenta, varierande och tilltagande besvär som Xxxxxx XXXXXXXX uppvisat inte alls är förenliga med sådana som kan uppkomma efter en vävnadsskada såsom whiplash, eftersom besvären vid en vävnadsskada är störst i början och avtar vartefter vävnadsskadan läker och att eventuella kroniska besvär därefter är konstanta (den s.k. traumatiska principen). Även Erland Lysell har uppgett att han aldrig sett något fall där en patient har långtidsförsämrats efter en whiplashskada.

För en annan bedömning talar emellertid Gunilla Brings och Abbas Montazems redogörelser. De har uppgett att Xxxxxx XXXXXXXX symptombild stämmer väl överens med en sådan störning på hjärnstammen som är vanlig hos whiplashskadade patienter. Abbas Montazem har dessutom redogjort för att han vid operation av Xxxxxx XXXXXXXX halsrygg sett att där fanns organiska skador. Han har uppgett att han under operationen rörde på Xxxxxx XXXXXXXX huvud varvid han kunde konstatera en sådan överörlighet som bara kan uppkomma om alarligamenten är trasiga. Han har betonat att han inte kunde se själva ligamenten eftersom de skyddades av ryggmärgen. Av hans redogörelse har även framgått att han sett rupterade, ihopklumpade och ärriga ledkapslar vid operationen. Att Abbas Montazem verkligen kunnat se det han uppgett under inoperativa fynd i sin operationsberättelse från den 25 augusti 2004 har ifrågasatts av Bengt Lind. Bengt Lind synes dock ha tolkat Abbas Montazems skriftliga operationsberättelse som att Abbas Montazem hävdar att denne sett trasiga alarligament i Xxxxxx XXXXXXXX halsrygg, vilket som ovan angetts inte är fallet. Bengt Lind har även ifrågasatt att Abbas Montazem kunnat se Xxxxxx XXXXXXXX ledkapslar då dessa borde ha varit täckta av ärrbildningar och han har vidare uppgett att han inte förstår hur Abbas Montazem kunnat påvisa instabilitet i halsryggen genom att röra på Xxxxxx XXXXXXXX huvud. Bengt Linds ifrågasättanden utgår från vad Abbas Montazem antecknat i sin operationsrapport. Hovrätten finner att det inte är uteslutet att

frågeställningarna åtminstone till viss del har sin grund i oklarheter om hur det som antecknats ska tolkas. Några direkta frågor i dessa delar ställdes inte till Abbas Montazem vid förhöret med honom. I målet har tydligt framgått att vetenskapligheten i Abbas Montazems metoder för diagnosticering av skador är ifrågasatt. Hovrätten finner att varken detta eller det förhållandet att hans operationsberättelse i viss mån framstår som oklar förringar bevisvärdet av de uppgifter han i förhöret med honom lämnat i fråga om vad han rent faktiskt kunde iaktta när han opererade Xxxxx XXXXXXX. Genom hans uppgifter finner hovrätten det vara utrett att Xxxxx XXXXXXX vid operationen den 25 augusti 2004 hade skadade alarligament och ledkapslar i halsryggen. Med beaktande av dessa organiska fynd synes det vara mer sannolikt att XXXXXX XXXXXXXX besvär beror på en sådan störning på hjärnstammen som Gunilla Bring och Abbas Montazem har beskrivit än att de har sin förklaring i ett funktionellt tillstånd. Några konkurrerande skadeorsaker till själva nackskadan har inte gjorts gällande från statens sida. Staten har däremot påpekat att XXXXXX XXXXXXXX initialt inte nämnde några nackbesvär när hon sökte vård hösten 2003, vilket skulle tyda på att hennes besvär inte berodde på en sådan skada. Gunilla Bring har dock förklarat att nackvärken inte är det dominerande besväret i det kroniska skedet efter en whiplashskada. Hovrätten finner det således inte vara uteslutet att XXXXXX XXXXXXXX besvär kan bero på en nackskada trots att hon hos läkare hösten 2003 inte i första hand klagade på nackvärk.

Sammanfattning

Hovrätten har således sammanfattningsvis funnit att XXXXXX XXXXXXXX den 26 juni 1996 var inblandad i en trafikolycka som kunnat åsamka henne en whiplashskada, att hon i direkt anslutning till olyckan uppvisade symptom såsom smärta i halsrygg och huvud, illamående, yrsel, domningskänsla samt kraft- och känslenedsättning i en arm, att hon därefter under de påföljande åren fick tilltagande besvär i enlighet med vad som finns antecknat i tingsrättens domslut, att besvären kan bero på att felaktiga impulser skickats till hjärnstammen, att Abbas Montazem konstaterat att XXXXXX XXXXXXXX haft nackskador som kan påverka hjärnstammen på ett sådant sätt samt att andra skadeorsaker framstår som klart mindre sannolika än trafikolyckan.

Mot bakgrund av detta finner hovrätten, i likhet med tingsrätten, att XXXXXX XXXXXX har gjort klart mer sannolikt att hennes besvär beror på trafikolyckan än att besvären skulle ha funnits oberoende av trafikolyckan. Tingsrättens dom ska därför fastställas.

Rättshjälpersättning

Catharina Tholin har yrkat ersättning för arbete i hovrätten med 78 timmar. Av arbetsredovisningen framgår att hon lagt ned 22 timmars arbete på utskrift av samtliga förhör samt genomgång av desamma. Hovrätten finner att det kan finnas skäl för ett ombud att i ett komplicerat mål som detta lyssna på vissa vittnesmål från tingsrättens förhandling. Att lägga ned så mycket som 22 timmar på ett sådant arbete framstår emellertid inte som skäligt. Mot bakgrund av detta finner hovrätten att skälig ersättning för nedlagt arbete motsvarar 60 timmar.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast **torsdagen den 25 mars 2010**.

Ola Pettersson

Rikard Ebbing

Per- Anders Svensson

Vendela Enmarker
(referent)